

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România (www.ier.ro). Permisivitatea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

SECȚIA A TREIA

CAUZA RUSU ȘI ALȚII ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI

(Cererea nr. 4198/04)

HOTĂRÂRE

STRASBOURG

19 iulie 2007

*Această hotărâre va deveni definitivă în condițiile prevăzute de articolul 44
§ 2 din Convenție. Poate suferi modificări de formă.*

În cauza Rusu și alții contra României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (secția a treia), reunită într-un complet format din:

Dl. B.M. ZUPANČIČ, *Presedinte,*

Dl. C. BÎRSAN,

D-na E. FURA-SANDSTRÖM,

D-na A. GYULUMYAN,

Dl. E. MYJER,

Dl. DAVID THÓR BJÖRGVINSSON,

D-na I. ZIEMELE, *judges,*

și Dl. S. QUESADA, *Grefier al Secției,*

După ce a deliberat în camera de consiliu la 28 iunie 2007,

A pronunțat următoarea hotărâre, adoptată la această dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 4198/04) îndreptată împotriva României depusă la Curte conform Articolului 34 din Convenția de Protecție a Drepturilor și a Libertăților Fundamentale ale Omului ("Convenția") de trei cetățeni Români, d-na Gabriela Rusu, d-na Maria Băjenaru și d-na Ioana Poenaru ("reclamantele"), la 13 decembrie 2003.

2. Guvernul României ("Guvernul") a fost reprezentat de Agentul acestuia, d-na Ruxandra Pașoi, Co-agent al Guvernului României pe lângă Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

3. La 27 februarie 2006 Curtea a decis să comunice cererea Guvernului. Conform prevederilor Articolului 29 § 3 din Convenție, aceasta a decis că vor fi examinate în același timp admisibilitatea și temeiul cauzei.

FAPTELE

I. CIRCUMSTANȚELE SPEȚEI

4. Reclamantele s-au născut în 1948, 1955 și 1976 respectiv, și locuiesc în Oradea.

5. În 1950, clădirea cu două etaje și terenul aferent situate în București, str. W. Filderman nr. 1, proprietatea părinților reclamantelor, au fost luate în posesie de Stat în temeiul Decretului nr. 92/1950 cu privire la naționalizare.

6. La 13 aprilie 1999 acțiunea reclamantelor de repunere în posesie cu privire la imobil a fost admisă parțial printr-o o sentință, investită cu formulă executorie, care a statuat că naționalizarea clădirii fusese ilegală și a ordonat autorităților administrative să restituie clădirea și terenul aferent reclamantelor, cu excepția unei garsoniere de la etajul al doilea, vândută de părinții reclamantelor în 1945.

7. Deși dețineau o hotărâre judecătorească de recunoaștere a dreptului lor de proprietate, reclamantele nu au reușit să recapete posesia apartamentului nr. 1 deoarece Statul îl vânduse împreună cu terenul aferent chiriașilor, în baza Legii nr. 112/1995.

8. La 11 octombrie 1999 reclamantele au solicitat instanței de judecată să constate că vânzarea de către Stat era nulă. Ele considerau că, dat fiind că naționalizarea fusese ilegală, Statul nu era proprietarul de drept și, ca urmare, acesta nu putea să fi vândut legal nici o parte din clădire.

9. La 12 septembrie 2000, Tribunalul București, printr-o hotărâre definitivă, a respins cererea de anulare a contractului de vânzare-cumpărare sub motiv că reclamantele au introdus acțiunea de recuperare a posesiei după vânzarea apartamentului nr. 1 de Stat iar chiriașii erau cumpărători de bună credință. Tribunalul nu a acordat nici o compensație reclamantelor.

10. Pe 28 iunie 2001 Tribunalul București a admis printr-o hotărâre definitivă acțiunea reclamantelor de a li se recunoaște dreptul de proprietate pentru întregul imobil.

11. La 13 februarie 2002 reclamantele au cerut despăgubire pentru vânzarea apartamentului nr. 1 în temeiul Legii nr. 10/2001 cu privire la bunurile imobiliare preluate în mod nelegal de Stat. Până în prezent, ele nu au primit nici o despăgubire.

12. La 16 mai 2002 Curtea de Apel București, printr-o hotărâre definitivă, a respins acțiunea reclamantelor de recuperare a posesiei apartamentului nr. 1, considerând ca deși reclamantele erau proprietarele de drept ale imobilului, vânzarea s-a efectuat de bună credință și deci chiriașii nu puteau fi evacuați.

II. DREPTUL INTERN PERTINENT

13. Prevederile legale și jurisprudența pertinente sunt descrise în hotărârile *Străin și alții contra României* (nr. 57001/00, §§ 19-26, 21 iulie 2005), *Păduraru contra României* (nr. 63252/00, §§ 38-53, 1 decembrie 2005), *Porteanu contra României* (nr. 4596/03, §§ 23-25, 16 februarie 2006), și *Radu contra României* (nr. 13309/03, § 18-20, 20 iulie 2006).

ÎN DREPT

I. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 1 DIN PROTOCOLUL nr. 1

14. Reclamantele au pretins că vânzarea de către Stat a apartamentului nr. 1 și a terenului aferent unei terțe părți, pentru care ele nu a primit nici o

despăgubire, a reprezentat o încălcare a Articolului 1 din Protocolul nr. 1, care prevede următoarele:

« Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi privat de proprietatea sa decât din motive de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și principiile generale de drept internațional.

Prevederile precedente nu aduc atingere dreptului Statelor de a promulga legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosirea bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor sau a altor contribuții sau amenzi. »

A. Admisibilitatea

15. Curtea reține că această plângere nu este în mod evident nefondată în contextul semnificației Articolului 35 § 3 din Convenție. Reține de asemenea ca nu este inadmisibilă din nici un alt motiv. Ca urmare trebuie declarată admisibilă.

B. Fond

16. Guvernul, după ce a specificat că în opinia sa cererea se referea numai la apartamentul nr. 1, a insistat asupra dificultăților legate de evoluția legislației din domeniul proprietății și asupra noilor evoluții care au avut loc după 1989. În acest sens, el consideră că reforma cea mai recentă cu privire la proprietate, anume Legea nr. 247/2005, avusese în vedere *restitutio in integrum* a bunurilor imobiliare luate în posesie în mod nelegal de către Stat în timpul regimului comunist și, când bunurile nu puteau fi restituite, acordarea unei despăgubiri. Legea nr. 247/2005 acordă despăgubire la valoarea de piață sub forma participării la un sistem comun de plasare de valori mobiliare, organizat sub forma unei societăți pe acțiuni, *Proprietatea*. Persoanele care au dreptul la despăgubire vor primi titluri de valoare la valoare nominală, care vor fi transformate în acțiuni când *Proprietatea* va fi

listată la bursă. Guvernul a considerat că despăgubirea acordată de îndată ce *Proprietatea* va fi implementat este în conformitate cu cerințele articolului 1 din Protocolul nr. 1 și că întârzierea plății efective nu afectează echilibrul corect care trebuie atins între cerințele intereselor generale ale comunității și cerințele de protecție ale drepturilor fundamentale ale individului.

17. Reclamantele au contestat argumentele Guvernului. Insistând asupra abuzurilor autorităților, care le-au vândut bunul în ciuda faptului că nu erau proprietarul legitim, reclamantele au considerat că autoritățile ar fi trebuit să declare nulă vânzarea apartamentului nr. 1, în special ținând seama de hotărârea din 13 aprilie 1999 care le-a confirmat titlul referitor la întreaga proprietate, inclusiv apartamentul nr. 1. În opinia lor, neexecutarea unei sentințe care ordona restituirea proprietății către reclamante a constituit o încălcare a dreptului lor de proprietate și teza Guvernului cu privire la despăgubirea prin acțiuni la *Proprietatea* nu reprezintă o justă satisfacție.

18. Curtea a mai soluționat cauze similare și a constatat o încălcare a articolului 1 din Protocolul nr. 1 (vezi *Porteanu*, citat mai sus, §§ 32-35). Ca urmare, Curtea nu vede nici un motiv de a nu aplica jurisprudența citată mai sus, mai ales că faptele sunt foarte similare.

19. Curtea reiterează că, în conformitate cu jurisprudența sa, vânzarea proprietăților altuia de către Stat, chiar și înainte ca problema proprietății să fi fost soluționată definitiv de instanțe, va fi analizată ca lipsire de proprietate. Această lipsire, asociată cu totala lipsă de despăgubiri, este contrară articolului 1 din Protocolul nr. 1 (vezi *Străin și alții*, citată mai sus, §§ 39, 43 și 59).

20. Mai mult, în cauza *Păduraru*, citată mai sus, Curtea a constatat că Statul nu-și îndeplinise obligația de a acționa eficient și la timp în ceea ce privește problema de interes public privind *restitutio in integrum* și vânzarea de proprietăți naționalizate în timpul regimului comunist. Curtea a mai considerat și că incertitudinea generală astfel creată s-a repercutat și asupra reclamanților, care s-au găsit în imposibilitatea de a-și recupera

bunurile deși aveau sentințe executorii în favoarea lor (*Păduraru*, citată mai sus, § 112).

21. În privința tezei Guvernului că despăgubirile vor fi disponibile când societatea pe acțiuni *Proprietatea* va începe să funcționeze, Curtea reamintește constatările sale precedente, anume că *Proprietatea* nu funcționează în prezent de natură a acorda efectiv despăgubiri reclamantilor (vezi, printre altele, *Radu contra României*, nr. 13309/03, § 34, 20 iulie 2006 și *Ruxanda Ionescu contra României*, nr. 2608/02, § 39, 12 octombrie 2006). Mai mult, nici Legea nr. 10/2001 nici Legea nr. 247/2005 (care o amendează pe prima) nu țin seama de daunele implicate de absența prelungită a oricărei remunerații în ciuda unei sentințe definitive care a acordat *restitutio in integrum* (vezi, *mutatis mutandis*, *Porteanu*, citată mai sus, § 34).

22. Considerațiile de mai sus sunt suficiente spre a permite Curții să conchidă că lipsirea în cauză, contrar statului de drept care este la baza Convenției și asociată cu totala lipsă de despăgubiri a aplicat reclamantelor o povară disproporționată și excesivă încălcându-le dreptul la folosirea netulburată a proprietăților lor, așa cum este garantat de articolul 1 din Protocolul nr. 1.

Ca urma a avut loc o încălcare a Articolului 1 din Protocolul nr. 1.

II. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 6 § 1 DIN CONVENȚIE

23. Reclamantele au susținut ca nepunerea în aplicare a hotărârii executorii din 13 aprilie 1999 pronunțate de Judecătoria București le-a lipsit de dreptul la un proces corect. Ele se întemeiau pe articolul 6 § 1 din Convenție, care prevede:

“În hotărârea asupra drepturilor și obligațiilor sale civile ..., orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil ..... de către [o] ... instanță...”

A. Admisibilitatea

24. Curtea reține că această plângere nu este în mod evident nefondată conform semnificației articolului 35 § 3 din Convenție. De asemenea reține și că nu este inadmisibilă din nici un alt motiv. Trebuie deci să fie declarată admisibilă.

B. Fond

25. Ținând seama de constatările din paragrafele de mai sus (22-26), Curtea consideră că nu este necesar să examineze dacă, în acest caz, a avut loc o încălcare a Articolului 6 § 1 (vezi *Pais contra României*, nr. 4738/04, § 39, 21 decembrie 2006 și, *mutatis mutandis*, *Zanghì contra Italiei*, hotărârea din 19 februarie 1991, Seria A nr. 194-C, p. 47, § 23, *Laino contra Italiei* [GC], nr. 33158/96, § 25, CEDO 1999-I, *Biserica Catolică din Hania contra Greciei*, hotărârea din 16 decembrie 1997, *Rapoarte cu privire la Hotărâri și Decizii* 1997-VIII, § 50).

III. ALTE ÎNCĂLCĂRI PRETINSE ALE CONVENȚIEI

26. În fine, reclamantele s-au plâns în observațiile lor de o încălcare a Articolelor 13 și 14 din Convenție.

27. Curtea reține că reclamantele nu au prezentat nici o dovadă anume în sprijinul afirmațiilor lor.

Rezultă că aceste plângeri sunt evident nefondate și trebuie respinse conform Articolului 35 §§ 3 și 4 din Convenție.

IV. CERINȚA DIN ARTICOLUL 41 DIN CONVENȚIE

28. Articolul 41 din Convenție prevede:

“Dacă Curtea declara ca a avut loc o încălcare a Convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al Înaltei Părți Contractante nu permite decât o înlăturare

incompleta a consecințelor acestei încălcări, Curtea acorda părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Daunele

29. Reclamantele au cerut restituirea apartamentului nr. 1 și a terenului aferent, ca fiind modul cel mai adecvat de reparație din partea Statului. Dacă restituirea nu se acordă, ele au cerut o sumă echivalentă cu valoarea curentă a proprietății lor, – anume, conform raportului de expertiză pe care l-au prezentat Curții, 78 846 euro (EUR). Cu privire la daunele non-pecuniare au cerut EUR 20 000 pentru fiecare dintre ele. Ele au mai cerut EUR 46 000 pentru pierderea de profit sau a oricăror beneficii din proprietatea lor din 1999.

30. Guvernul a considerat că pretențiile erau excesive și nu erau susținute de dovezi materiale. Anume, el a criticat raportul de expertiză deoarece nu a ținut seama, când a calculat valoarea, de suprafețele care apar în contractul de vânzare-cumpărare referitor la apartamentul nr. 1.

Ca urmare, ținând seama de contractul de vânzare-cumpărare, Guvernul a considerat că valoarea de piață a apartamentului nr. 1 era de EUR 59 848. În continuare, a considerat că constatarea unei încălcări ar constitui în sine o justă satisfacție suficientă pentru orice daune non-pecuniare pe care reclamantele le-ar fi putut suferi.

Referitor la pierderea de profit, el a considerat că, în lumina jurisprudenței sale (*Anghelescu contra României*, nr. 29411/95, §§ 75-77, 9 aprilie 2002, *Buzatu contra României* (justa satisfacție), nr. 34642/97, § 18, 27 ianuarie 2005), Curtea nu ar trebui să o ia în considerare.

31. Curtea reiterează că o hotărâre în care aceasta găsește o încălcare impune asupra Statului intimat o obligație legală în temeiul Convenției de a pune capăt încălcării și de a efectua reparația consecințelor acesteia. Dacă dreptul intern permite numai efectuarea unei reparații parțiale, Articolul 41 din Convenție acordă Curții puterea de a acorda o despăgubire părții

afectate de actul sau omisiunea care au dus la constatarea unei încălcări a Convenției. Curtea se bucură de o anumită discreție în exercitarea acelei puteri, după cum o atestă adjectivul “just” și fraza “dacă e necesar”.

32. Printre materiile de care Curtea tine seama când apreciază o despăgubire se află daunele pecuniare, anume pierderea efectiv suferită ca rezultat direct al încălcării pretinse, și daunele non-pecuniare, anume reparațiile pentru anxietatea, neplăcerile și incertitudinea cauzate de încălcare, și alte pierderi non-pecuniare (vezi, printre alte autorități, *Ernestina Zullo contra Italiei*, nr. 64897/01, § 25, 10 noiembrie 2004).

33. În plus, dacă unul sau mai multe capete dintre daune nu pot fi calculate cu precizie sau dacă distincția între daunele pecuniare și cele non-pecuniare se dovedește dificilă, Curtea poate decide să efectueze o evaluare globală (vezi *Comingersoll contra Portugaliei* [GC], nr. 35382/97, § 29, CEDO 2000-IV).

34. Curtea consideră, în circumstanțele speței, că restituirea proprietății în cauză (apartamentul nr. 1 și terenul aferent), așa cum se ordonă în sentința executorie a Judecătoriei București din 13 aprilie 1999, ar plasa reclamantele pe cât posibil într-o situație echivalentă cu cea în care ar fi fost dacă nu ar fi avut loc o încălcare a articolului 1 din Protocolul nr. 1.

35. În lipsa unei asemenea restituirii din partea Statului acuzat, Curtea afirmă că Statul acuzat trebuie să plătească reclamantelor, ca daune pecuniare, o sumă corespunzătoare cu valoarea curentă a proprietății. Ținând seama de informațiile aflate la dispoziția sa cu privire la prețurile imobiliare de pe piața locală și de rapoartele de expertiză prezentate de părți, Curtea apreciază valoarea curentă de piață a proprietății ca fiind 64 000 euro.

36. Cât privește suma de bani pretinsă de reclamante pentru pierderea de profit sau a oricăror beneficii din proprietatea lor din 1999, Curtea respinge această pretenție ținând seama, pe de o parte, că a ordonat *restitutio in integrum* ca reparație în temeiul Articolului 41 din Convenție și pe de altă

parte, că acordarea unei sume de bani pe această bază ar fi un proces speculativ, dat fiind că profitul dintr-o proprietate depinde de mai mulți factori. Totuși, Curtea va ține seama de lipsirea de posesie din 1999 când va calcula daunele non-pecuniare (vezi, *mutatis mutandis*, *Radu contra României*, nr. 13309/03, § 49, 20 iulie 2006).

37. Curtea consideră că gravele imixtiuni în dreptul reclamantelor de a se bucura netulburate de posesiunile lor nu ar putea fi compensate în mod adecvat prin simpla constatare a unei încălcări a articolului 1 din Protocolul nr. 1. Făcând o evaluare pe baze echitabile, așa cum o cere Articolul 41 din Convenție, Curtea acordă reclamantelor EUR 3 500 pentru fiecare dintre ele pentru daune non-pecuniare.

B. Costuri și cheltuieli de judecată

38. Reclamantele au cerut EUR 3 405 pentru costurile și cheltuielile pe care le-au suportat în procedurile din instanțele interne și în fața acestei Curți, defalcate după cum urmează: EUR 2 000 ca onorarii de avocat, EUR 1 360 pentru cheltuieli diverse (taxe notariale, traduceri, transport), și EUR 145 pentru raportul de expertiză.

39. Guvernul a considerat că pretențiile reclamantelor sunt excesive.

40. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant are dreptul la rambursarea costurilor și cheltuielilor sale de judecată numai în măsura în care s-a demonstrat ca acestea au fost suportate efectiv și necesar și au fost raționale ca sumă. În cauza de față, ținând seama de informațiile aflate în posesia sa, de criteriile de mai sus și de gradul redus de complexitate al speței, care urmează o jurisprudență bine stabilită, și făcând o evaluare pe baze echitabile, așa cum o cere Articolul 41 din Convenție, Curtea acordă reclamantelor EUR 800 pentru costuri și cheltuieli de judecată.

C. Dobânzi moratorii

41. Curtea consideră adecvat ca dobânzile moratorii să se bazeze pe rata de împrumut marginal a Băncii Centrale Europene, la care se adaugă trei puncte procentuale.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* admisibile reclamațiile referitoare la Articolul 1 din Protocolul nr. 1 și Articolul 6 § 1 și celelalte capete de cerere inadmisibile;
2. *Afirmă* că a avut loc o încălcare a Articolului 1 din Protocolul nr. 1 din Convenție;
3. *Afirmă* că nu este necesar să se examineze pe fond plângerea în temeiul Articolului 6 § 1 din Convenție;
4. *Afirmă*
  - (a) că Statul acuzat trebuie să restituie reclamantelor apartamentul nr. 1 și terenul aferent situate în București, str. W. Filderman nr. 1, în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă în conformitate cu Articolul 44 § 2 din Convenție;
  - (b) că, în absența unei astfel de restituiri, Statul acuzat urmează a plăti reclamantelor, în termen de trei luni de la data la care hotărârea devine definitivă în conformitate cu Articolul 44 § 2 din Convenție, următoarele sume, ce se vor converti în lei românești (ROL) la rata aplicabilă în data plății, plus orice impozit ce ar putea fi aplicabil:
    - (i) EUR 64 000 (șaizeci și patru de mii de euro) conjunctiv pentru daune pecuniare;
    - (ii) EUR 3 500 (trei mii cinci sute de euro) pentru fiecare reclamantă pentru daune non-pecuniare;

(iii) EUR 800 (opt sute de euro) conjunctiv pentru costuri și cheltuieli de judecată;

(c) ca începând de la data expirării termenului menționat și până la achitare, aceste sume vor fi majorate cu o dobânda simplă cu o rata egală cu aceea a facilității de împrumut marginal a Băncii centrale europene aplicabil pe durata acestei perioade, majorat cu trei puncte procentuale;

5. *Respinge* pentru celelalte cererea de satisfacție echitabilă a reclamantelor.

Redactată în limba engleză, apoi comunicată în scris la 19 iulie 2007 cu aplicarea articolului 77 §§ 2 și 3 din Regulamentul Curții.

Santiago QUESADA
Grefier

Boštjan M. ZUPANČIČ
Președinte